

3

**CLAUDE
COURTECUISSE**

Claude Courtecuisse is designer van opleiding maar ook beeldhouwer en fotograaf, hij stond mee aan de wieg van het Frac Nord – Pas de Calais in 1982 (vandaag Frac Grand Large) en maakte deel uit van het eerste aankoopcomité. Hij wees het Frac meteen de richting van het design. Het is dankzij hem en de andere specialisten dat het Frac vandaag over een bijzondere publieke collectie van internationaal gerenomeerde designers en critici van de jaren 60 tot vandaag.

Claude Courtecuisse begon zijn loopbaan als onafhankelijk designer en werkte samen met grote bedrijven. Zijn creaties exploeren de diversiteit van de materialen die beschikbaar werden dankzij de innoverende industrieën. Hij knoopt terug aan bij het gebruik van buisvormige constructies die het Bauhaus in de jaren 1920 introduceerde en draagt bij aan de heropleving van haar populariteit aan het einde van de jaren 60. Hij is één van de voorlopers van karton als materiaal om meubels te maken, hij maakt zo koffietafels, stoelen en kinderstoelen die vergezeld gaan van op Popart geïnspireerde decoratieve wandsets, ontworpen in samenwerking met Agnès Courtecuisse. In 1971 betekende zijn Solea-leerstoel een technische revolutie. Gemaakt van kunststof gegoten in één enkel blok en stapelbaar en bovendien in grootschalige productie en in verschillende kleuren te produceren. Tegelijkertijd ontmoetten zijn meubel- en verlichtingscreaties, verspreid door Le Printemps of Prisunic, een groot publiek.

Vanaf de jaren zeventig koos Claude Courtecuisse ervoor om zich te bevrijden van industriële beperkingen. Hij mixt lesgeven met het schrijven van boeken over ontwerptheorie, creëert installaties die in het natuurlijke landschap zijn gegrift en werkt mee aan publieke opdrachten.

Het plastische werk dat hij ontwikkelt, toont een aanhoudende interesse in het object en het sociale gebruik ervan. In plaats van verder naar innovatie te zoeken, iets wat hij ondertussen associeert met de utopie van vooruitgang, begeeft hij zich op de meer bescheiden weg van het omdenken van materialen. Hij grijpt naar bestaande voorwerpen, snuisterijen of afgedankte materialen die hij in elkaar zet, over elkaar legt en fotografeert in ongebruikelijke composities met soms een preciaire balans. Zijn series bouwen een ritme op dat stillevens doordrenkt met burleske accenten. Zijn vrijheid van toon is ook terug te vinden in het spel van perspectief en transparantie van zijn sculpturen en tekeningen. Voor het eerst komen designobjecten en assemblages van objecten samen en worden ze ontdekt als filters die de wereld in zijn sociale en poëtische diepte kunnen lezen.

Tentoonstelling gerealiseerd ter gelegenheid van het opnemen in de Frac-collectie van de tentoonstelling « Détours d'objets, exposition-atelier pour le jeune public », in een productie van het Centre Pompidou in 2007 en met bruiklenen van La Piscine - Musée d'art et d'industrie André Diligent en het Museum voor Decoratieve Kunsten in Parijs. In samenwerking met Lille Métropole 2020 - World Capital of Design.

BIOGRAPHY

Na zijn opleiding aan de School voor Toegepaste Kunst in Parijs (1957) en vervolgens aan E.N.S. (Hogere Normaalschool Cachan) (1962), begon hij een carrière als onafhankelijk ontwerper en werd later leraar aan de regionale school voor Schone Kunsten in Rijsel in 1970, een school waarvan hij de leiding overnam van 1987 tot 1989. Van 1982 tot 1989 werd hij lid van de commissie aanwervingen van het Frac Nord-Pas de Calais (nu Frac Grand Large — Hauts-de-France) en werd toen hoofdinspecteur van het kunstonderwijs bij het Ministerie van Cultuur tot 1992. Hij was ook docent en onderwijsadviseur op de Camondo school tussen 1988 en 2007 en gaf les als geaggregeerde aan de Olivier de Serre-school in Parijs van 1994 tot 2001 en aan het E.N.S. Cachan.

MODERNE EN POETISCHE CAIRNS* VAN ELKE DAG

*Kunstmatige stapel kiezelstenen of stenen, met name gebruikt in wandelpaden om een opmerkelijke plaats te merken.

De tentoonstelling van Claude Courtecuisse ontdekken, is de wereld betreden van een niet te classificeren kunstenaar die alle soorten creaties aandurft van design tot fotografie, zonder teken - en beeldhouwkunst te vergeten. In het hart van dit wemelende universum staat één element centraal. Het vormt het zijn uitgangspunt: het alledaagse object.

De vele tentoongestelde foto's, die kunnen worden gezien als een rode draad, illustreren perfect de overheersende plaats die de kunstenaar aan het object geeft. We worden dus letterlijk ondergedompeld in een sfeer die zowel zeer vertrouwd als toch verwarrend is door ensceneringsspelletjes en door het omdenken van voorwerpen.

Claude Courtecuisse is zeker een speler! Door zijn seriële constructies zet de kunstenaar nieuwe sculpturale vormen op, opgebouwd uit verticale ophopingen van verschillende objecten. Achter de gereguleerde structuur van vierkante foto's, telkens hetzelfde formaat en telkens vijfendertig afbeeldingen, wordt het dagelijks leven getransformeerd, gestructureerd tot een vreugdevolle puinhoop, beheerst door zijn eigen regels, met een onstabiel maar zeer aanwezig evenwicht. Plastic bekertjes worden sculpturen waarin kleur explodeert, plastic speelgoed en memorabilia domineren de wereld en de wereldbol, potten en zeefjes laten ongebruikelijke metalen cairns geboren worden.

Zelfs Lenin vindt een plaats in dit opnieuw uitgedachte dagelijkse leven, en zo investeren we samen in een nieuwe verbeelding. Achter deze variaties in kleuren, vormen en objecten schuilt de wens om ons dagelijks leven opnieuw te betoveren, om een nieuwe kijk te bieden op wat we dachten te kennen. Ze leveren dat poëzie in alles aanwezig is en wacht op ons op het te grijpen.

PLASTIEK IS FANTASTISCH!

De jaren zestig zijn voor Frankrijk de « jaren van de grote boom » vooral op economisch en industrieel gebied. In een snel veranderend land wordt een hele samenleving als geheel om-gedacht. Van het meest banale alledaagse object tot architectonische projecten en de meest faraonische stadsplanning, nieuwe productiemethoden worden getest, met bijzondere aandacht voor het nieuwe materiaal en dat is plastic, dat meteen een heel spectrum aan mogelijkheden in de industriële sector opent. Het was de nieuwe ster onder de materialen dat we dan zonder matiging gebruikten, zonder ons zorgen te maken over ecologische vraagstukken die toen nog niet goed bekend waren en waar we dus geen rekening mee hielden. De eerste ontwerpcreaties van Claude Courtecuisse passen in deze context vol optimisme en waren ideaal om ons aan te passen aan onze nieuwe stedelijke levensstijl

Maak plaats voor jonge mensen, maak plaats voor nieuwigheden! In 1968, een revolutionair jaar bij uitstek, ontwierp hij de *Mercurio*-stoel, die het zitmeubel op veel manieren herdefinieert. Het zitvlak gemaakt uit gegoten plastic maakt een esthetische vormgeving met curven mogelijk, een nieuwe esthetiek die breekt met de vormen van traditionele stoelen. Deze nieuwe methode maakt

ook een productie op industriële schaal mogelijk. Het succes is er en *Mercurio* zal nog een tweede versie krijgen waarin een nieuw productieproces wordt benadrukt: die van de thermovormen.

De lage *Apollo*-stoel is de materialisatie van een modern ontwerp, open en inclusief binnen de mogelijkheden van iedereen, zelfs huishoudens met slechts bescheiden middelen. Eenvoud wordt gecombineerd met een makkelijke bergplaats in dit meubel uit skai (kunstleer) en opent zo de deuren naar de Prisunic-catalogus, zo wordt hedendaags design ook bereikbaar voor iedereen.

KARTON – BLIJFT HANGEN !

In 1967 begon Claude Courtecuisse aan een waanzinnig project, namelijk het herwaarderen van karton door het als enige materiaal in een collectie designerstukken te gebruiken.

Wat is karton in het collectieve onbewuste? Een kortstondig, arm, onooglijk materiaal, gebruikt om iets te stockeren, maar in geen geval lang te gebruiken. Karton is nochtans alomtegenwoordig en toch niet echt naar waarde geschat, karton heeft onvermoede kwaliteiten. Zijn lichtheid en kwetsbaarheid kan ook een troef worden. Claude Courtecuisse creëert een innovatieve structuur die bestand is tegen hoge druk met behoud zijn inherente lichtheid door de kartonnen platen in elkaar te passen. Bovendien (tweede troef) zijn de productiekosten van karton zeer laag, dit maakt het mogelijk onderdelen tegen lagere kosten te produceren.

Is karton wel esthetisch, is het materiaal geschikt om meer dan een rauw ogend ensemble te creëren en verschillende stukken met

elkaar te assembleren? Om de moderniteit en esthetiek van deze stukken te onderstrepen, verfraaien zeefdrukbanden met kleur het geheel en creëren ze een visuele identiteit die de hele collectie gemeen heeft.

Bij deze set hoort ook de kubuslamp (1970) waarmee de ontwerper toont hoeveel interesse hij heeft voor de modernste artistieke vormen. Deze bundeling van draden onder plexiglas verwijst rechtstreeks naar de beroemde bundels van objecten door kunstenaar Arman in de jaren zestig. Verder zijn er ook de verschillende kartonnen dozen die in samenwerking met Agnès Courtecuisse zijn gemaakt, ze gaan verder op het pad dat geëffend is door deze collectie kartonnen objecten en ze brengen het karton nog een stap verder richting zijn plastische mogelijkheden.

HET AVONTUUR VAN HET TEKENEN

Het getekende werk van Claude Courtecuisse, opgestart in de loop der jaren negentig, doet dienst als een terugkeer naar de basis, de kunstenaar beschouwt het technische tekenen als zijn eerste biotoop, een herinnering aan zijn jaren opleiding aan de School voor toegepaste kunsten in Parijs.

Deze praktijk van tekenen dient om ideeën vorm en inhoud te geven, maar ook om de strikte wetten van geometrie en fysica te respecteren. Regels worden echter verdrongen, geconfronteerd met de overvloedige verbeeldingskracht van de kunstenaar die graag deze wetmatigheden, die hij perfect kent, ondermijnt. Dit is hoe Claude Courtecuisse zich afzet tegen de grote tekenmeesters van de Italiaanse en Franse Renaissance.

Hij selecteert objecten en elementen uit beroemde architectonische ontwerpen die hij gevonden heeft in schilderijen van de grootste kunstenaars (hij is een kenner van de schilderkunst uit cruciale periodes) Hij onderwerpt deze objecten aan een nieuwe regel, die van axonometrisch perspectief. Door dit proces dat techniek en precisie vereist, kunnen de verschillende lijnen die een object vormen verplaatst worden om zo de illusie van volume te behouden.

De afmetingen van de werken zijn verrassend (220 x 150 cm) en door de overdracht op een plexiglazen drager worden ze getransformeerd in spookachtige figuren die opduiken uit een verhaal uit het verleden waarin Claude Courtecuisse nieuw leven brengt!

Dezelfde behandeling wordt toegepast op alledaagse voorwerpen, op boekensteunen van dezelfde grootte. Ze zetten op die manier de "grote cultuur" een hak. De tekeningen, gebaseerd op stapels die de kunstenaar heeft gemaakt, zorgen voor een explosief contrast met de architectuur!

De opeenhopingen van fruitsappersen en koffiekopjes houdt hier gelijke tred met de grootsheid van arena's, tempels en andere symbolische gebouwen van macht. De realiteit van het dagelijkse leven wordt uitvergroot, opnieuw onderzocht en zo midden onze collectieve verbeelding gegooid, net zoals dat gebeurt bij de beroemdste werken van Raphael of Leonard De Vinci.

LICHTHEID EN ERNST

De reeks sculpturen herinnert aan de goesting van Claude Courtecuisse voor het experimenteren met plastische vormen en aan zijn natuurlijke gevoeligheid voor design, de echte motor van zijn creativiteit.

Deze sculpturen spelen dus in op een zeer kleurrijke esthetiek, een herinnering aan de «Memphis» -ervaring van de jaren tachtig gedragen door de Italiaanse ontwerper Ettore Sottsass. De designs van deze groep betekenen een hele innovatieve aanpak. De seriële vormen van voorgaande decennia maken plaats voor een explosie van nog nooit eerder vertoonde kleuren en lijnen. Het decoratieve aspect van deze flexibele constructie benadrukt een gedachtegang specifiek voor het werk van de kunstenaar, een zoeken naar stabiliteit en balans.

Vragen stellen en beantwoorden is essentieel voor de ontwerper maar ook voor de beeldhouwer, ze liggen aan de basis van meer ontwikkelingen in een ander aspect van het werk van Claude Courtecuisse, met name in zijn fotoseries. Deze set kan worden gekoppeld aan de grote openbare opdrachten die in de jaren negentig door de steden Orlyet Hérouville-Saint-Clair zijn geplaatst. In zijn verlangen om opnieuw te investeren in het stedelijk landschap, had de kunstenaar mobiele creaties voorgesteld, die onze perceptie van de ruimtes vertroebelde, terwijl hij met wiskundige wetten en structuren speelde die de kern vormen van zijn opleiding en die hij graag onthult. Met deze kleine sets laat Courtecuisse zien dat “zelfs de lichtheid onderhevig is aan de zwaartekracht”.

HET MODERNE AVONTUUR

De stoelenset *Monobloc Soléa* illustreert perfect de look waar Claude Courtecuisse voorstaat in de jaren zestig en zeventig, deze Glorieuze jaren waarin Frankrijk de trein van moderniteit neemt, de tijd waarin steden, habitats en territoria getransformeerd worden met een sterk verlangen om zichzelf naar de toekomst te projecteren.

In de lijn van Courtecuisse's interesses in nieuwe productieprocessen, introduceert de *Monobloc-stoel Soléa* een revolutionaire zitvorm, maar ook een grote technische innovatie: thermovormen. In tegenstelling tot de eerder geziene stukken, waar de het gieten gebeurt door injectie, elimineren de thermovormen de zwaarte inherent aan het proces en zorgen zo voor een ongekennde snelheid in de massaproductie. De 'futuristische' esthetiek van de kamer, het spel van vol en leeg en de groeven, het is allemaal inherent aan de specifieke manier van produceren. Het proces van het vormen van de stoelen in duo en het bewerken van het materiaal onder vacuüm heeft een direct effect op deze uiteindelijke heel bijzondere vorm. Dit compendium van technologie wordt trouwens erkend tijdens de tentoonstelling van decoratieve kunstenaars in 1971.

De verspreider van de meubels Steiner vergiste zich niet, en het is alleen maar natuurlijk dat Soléa zijn plaats vindt in een reeks producten die een prominente plaats innemen in moderne vormen in plastic, met het idee om te anticiperen op de samenleving van de toekomst. De televisie-industrie was ook erg gevoelig voor deze ontwerpen, getuige hiervan de aanwezigheid van een ander designstuk uit deze Steiner-reeks, de *Unibloc IV* van Roger Landault, in de sciencefiction-televisieserie *Cosmos 99*.

SCHADUWEN EN LICHTEN

In de duisternis van de tentoonstellingsruimte, verschijnt een schaduw, die van de acteur Terence Stamp, hij lijkt de ruimte te beheksen als een spookachtige verschijning. In de kamer is een zitmeubel aanwezig. Zijn vormen zijn ook vergankelijk. Met een gevoel van *déjà vu* zetten we de elementen weer op hun plaats. Hoewel de structuur is gebaseerd op die van de *Mercurio*-stoel (1968), vangen felgekleurde gebieden onze blik, waardoor een contrast ontstaat met de algemene esthetiek van de zitting. Bij nader inzien brengen deze gezeefdrukte elementen ons heel snel terug naar die vaste blikscanruimte.

De *Theorema-stoel* (1968) wordt zowel de interface van een projectie als een experimenteerveld, een visuele getuigenis van een omwenteling waarin het object nieuwe regels stelt en de grenzen tussen kunst en design doorbreekt. Het gezicht van Terence Stamp is hier een directe evocatie van de eфеbe die hij speelde in Pier Paolo Pasolini's film *Théorème*, het personage dat het eentonig leventje van een burgerlijke Italiaanse familie uit de jaren zestig verstoort, een anticipatie op de sociale strijd van 1968.

Théorème is niet te classificeren omdat het uniek is en beroep doet op de diversiteit aan vakgebieden door Claude Courtecuisse die denkt, suggereert en vragen stelt bij de realiteit van de wereld van vandaag en morgen. Dit spel met immaterialiteit is terug te vinden in de creatie van de plexiglazen torens. Zo herinnert dit werk aan axonometrische tekeningen gemaakt in de jaren negentig, maar ook aan enkele van de stapels objecten wiens vormen als het ware zijn samengesmolten, zo worden deze torens lichtgevende grensvlakken en in een fragiel evenwicht tegelijkertijd sculptuur en podiumelement.

Met deze denkbeeldige architecturen en deze stoel, tussen schaduw en licht, wordt het object een herinnering aan een verleden, incarnatie van een heden, mogelijk beeld van een utopische toekomst waar het imaginaire eindelijk een bevoorrechte plaats heeft gevonden.